

MC
112.959

Keresztury Dezső

57 *verse*

BUDAPEST/1992

*Ez a könyv
a Zalai Nyomda Rt.,
a Magyar Hitelbank
és a Zalaegerszegi Önkormányzat
segítségével jelent meg.*

Keresztury Dezső 57 verse

A MAGYAR BIBLIOFIL TÁRSASÁG,
A MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI TÁRSASÁG
ÉS A ZALAI NYOMDA KIADÁSA / 1992

MC M2.959

22. 173

1992

TÉLIKÉK

Nőttök: lombtalan águ fák,
szarvas emeli agancsát;
épültök mintha tornyot raknak;
új létet adtok holt szavaknak;
szenvedélyek, formába törve,
jó egészszé állhatnak össze:
kitehetlek, magatokra hagyva,
verőfénybe, jeges huzatba: –
lengjetekek mint a népdalok,
miket élet szült, koptatott.
Bár csattognátok: nyitnikék!
gomolygó, hűs-fény „télikék”.

CSODA

*A tél már végleg elmarad:
hetedmagával süt a nap.
Az udvar téglái között
a fű zöld fénybe öltözött.
Szél támad s a levegő szépen
megtelik hulló hópihével.
Széket, asztalt hó lepi már,
alig látszik pár friss fűszál.*

*A mellvéd fölött négy cseresznye-
fa szórja szirmait a kertre,
aztán új, gyors szélörvény támad
s elsodorja fehér csodámat.*

CSOPAKI ANAKREON

[ALKALMI KÖSZÖNTÉS]

*Jó szőlő déli lankán
terem, forró napsütésben;
egész évben megkivánja:
vigyázzon rá a gazda,
gondozza kézzel, ésszel,
s főképpen szeretettel.*

*Ezért is a szőlő a görbe
embert kedveli: annak
terem gazdag gerezdet,
hogy szüretkor édes mustot
szűrhessen öreg hordóba,
ahol kiforr, letisztul
a zamatos, illatos bor.*

*Persze meg kell érlelni ezt is
tapasztalt figyelemmel,
hogy íze, színe, tükre
gazdag legyen, olajos, fényes:
ha koccintásra emeljük
illata, zamata dúsan
élesszen könnyű mámort:
ajándékát Csopaknak!*

*A BOR-REND ünnepére
irtam ezt, Téged idézvén
Anakreon, aki tudtad:
nem vedelni kell a jó bort,
hanem okkal iddogálni.*

ZENESZÓVAL: A KERT

*Mikor a tavasz leveti
páncélját, a jeges havat,
zöld pengenyelvecskéivel
suhintva jelenti magát
a fű: hangol a zenekar:
langyos szél sóhajt, száraz ág
reccsen, kapák pendülnek; a
kertész derékroppantva föláll;
rügys pattannak, beint a
nap: a kert zsong, dallamok
fonódnak össze, mint mikor
szőnyeget szőnek: inda, szín,
forma bomlik, nő, teljesül
nagy ég alatt a végtelen
összhangzásban; olyan zene,
melynek minden hangszere más:
gyökér, gally, ág, virág, gyümölcs: –
a nyár harsog s elcsendesül,
hőségben hervadoz a lomb,
törzsek monoton dobjai
közül sikolt a trombita
szél s elzeng a fuvolák
ősz-színében, kasza suhog,
gomolygó füstöt vet s elég
a gyomlált gaz, koppanva hull
az érett körte, permetez
s locsogva dől sűrű eső,
kiderül: a gazda szüretel és
pincéjében dudol, a nap
kihűl, elizzva búcsuzik,
fűtyülő széllel jön a tél,
ropog a jég, pilléz a hó.*

ŐSZI SZÍNEKKEL

*Bíbor a vadszőlőlevél,
ferde sugárral hull a fény;
ülök a lágy őszi napon,
mely mindent égő színbe fon:
füsttelen üszkők, béna ember,
haja ősz kóc, szakálla kender,
napszítta bőr a csontjain,
lazuló ritmus, suta rím,
forró szavak reménytelen:
elrongyolt zászló tört nyelen.*

GYALOG

Ezek a műszálas törülközők
nem szívják föl, elkenik a vizet; —
jobb volt édesanyám rumburgi
vásznaival szárítkozódni!, fél-
nedvesen fekszem le, borzadok
a hideg ágyban; csak ablakon át
látom a fekete éjt, az Úr
hidege szobámba ereszkedik,
csontkéz siklik homlokomról
szívemre s marokra fogja:
mors, mors, mors: lehel a szél
félbéna tetememre, tudom:
szabott időm fogytán, követnem
kell dolgos társaimat; mind
teli kedvvel, tervvel távozott, mert
levegője megmérgeződött,
kedvét kikezdte a köd,
testét megtörte a betegség;
volt, aki könnyű mosollyal
nézett vissza, volt aki árny
lett árnyak közt: elparázslott.
Dona eis requiem: kérem
a százezer nevűt, ki kétkedő
hívóként ismer s szólít mégis;
röpülnek is, de nem vagyok Sam
se Polly: s torony tetejéről
lelépve, kitárt karom sehogyse
nyílnék szárnyá: — hogyan is
röpülhetnék nyomor, gond,
elnyomottak, erőszakosak,
hajléktalan ingyen-ebédelők
fölött jó lelkiismerettel?;
mors, mors, mors: nem vagyunk

angyalok kik a' Urat
ünnepelni sorakoznak föl
dicsőn, a bukott szellemek
seregét sátánhadaknak adván:
énekelnek; mi gyalog járunk;
kezünket megtoldó okos
gépeink megkönnyítik munkánk
s keresve, mindig többre vágyva
a hatalom kísértésében csak a
harc, vérontás felé sodródunk; —
Dona nobis pacem, kik ölni,
hódítani uszultán egyre
újabb s pusztítóbb fegyverekkel
vagy vesztegzárral az embert akár a
férget tömeggel írtva: büszkén
hisszük magunkat sorsszabóknak,
s mert gőgünk aggodás aknázza
alá: a Holdról a Marsra lépve
is tudjuk: a Kiterjedő Űrben
kint s bent forgó csillagnyájak közt
paráynál parányibb szikra vagyunk csak.

FÉNY-ÁRNYÉK

*Fény iránt, egyszál kötélén
lengve sodor az idő:
multam mögém hull sötéten,
árnyam végtelenbe nő.*

*Fordul a fény és előre
nyúlik, éh homályba visz,
a határtalan időbe
belefoszlom magam is.*

*Roppant ég súlyosul rajtam,
örvénnyel sodor a mély, –
de kit Istenné fogadtam,
magába nyel bár túlél.*

TAVASZODÓ

*Piros, fehér, kék, sárga, rózsaszín
harsog növények szárán, ágain;
ritkásan barnák, szürkék és lilák
színezik a zöld száz változatát.
Így volt tavaly, húsz évvel ezelőtt,
ezer éve is, s még sokkal előbb.*

*Ne zárjon mégse az emlékezés
magába: szívem a jövőbe néz:
nehéz évre sok nehezebb jöhet:
igyekszem mégis élni veletek.*

*Hányom-vetem az ágyon magamat,
bénaságom bénítva rámtapad,
de konokon hordom bilincseit,
csak türelem és bizalom segít.
Ha meggyógyulok, tán valamiben
még hasznom veszi pár higgadt hívem.*

SZÉCHENYI

Lovak, szédült vágták, vad ugratások,
díszruha, csákó, gehrokk, kürtő s más sok
különc öltöny, piros öv, sárga csizma:
zilált léleknek föltűnő kulissza; —
a hittérítő páter az apát
meggyőzve a fiúra nyergel át,
forrongását cseréli büntudatra,
s már jóvátétel szenvedélye hajtja:
Byron, Puskin példáján a szabadság
démonai láz-lelkét fölkaparják:
egy Hölgynek s a Hazának megmutatni,
mi a helyes törekvés, mi a talmi: —
s jön a Kaszinó, Tudós-Társaság,
a Lánchíd, Hitel, Stádium, Világ; —
Metternich figyel s kétes szövetségben
„aufhängen — szól — oder utilisieren’’; —
de a Hölggyel, kiért megszenvedett,
divat, szeszély jön s egy csomó gyerek; —
lármás Pilvaxban Petőfi szaval:
s fiát látja a Legnagyobb Magyar;
a „fiskális’’ dühös viharral tör be,
Söjtörre vonul el a Haza Bölcse;
ő maga tébolydába menekül:
azt szervezi titkos munkahelyül;
nagy szatíráit írja s mint a pók
szövi hálóját, a halálhozót;
milyen Húsvét virrad végül s vele
milyen Nagypéntek fojtó szelleme!
nincs mentség: egy házkutatás után
pisztoly dördül — s nem marad lomb a fán. —

*Hogy „éltető eszmévé finomúl”
jósolja Arany költő-józanul:
nagy esszé-ódájában mind megírja,
mi e tárgyról meg kell hogy legyen írva; –
eszményt keresve jár a képzelet
Cenk, Bécs, Pest, Zsibó, Vaskapu felett; –
de kik értették meg szívvel igéit?
hányan vitték kezdett munkáit végig?
Ki példa volna, amely kötelez,
követed-e, mikor követheted? –
Az ország összetört, a nép szegény,
ritkán ragyog fény hályogos egén.*

*A név él, a szobor áll, s ki akarhat
többet, mint amit a Hivatal mondat?
De eltűnődöm: szobra elé érve
megállt egy ifjú falka és vezére
anyanyelvén szólt, kihúzva magát:
„Mi is tudjuk, haláli jó fej
volt, példakép, menő reformer”.*

ANGYALOK ZENÉJE

[LISZT FERENC SZELLEMEKÉNEK]

Micsoda alkonyulás ez a zölden habzó tavaszban! Az alvadó árnyék beönti a hajlatokat, kutakat s fölpáráll valami csupaszív zene: a hangból dallam lesz, a zajból összhang, mi a szférákból zeng, éteri, mégis mindenki érti: félisten szellemeket szül, kik arcuk váltva lépnek ki az árnyból: velem is szinte egybeizzanak: vakmerő képzelet hősei, s szólnak angyalok nyelvén.

A géniusz születik, de mesterré csak szorgalom, kitartás, szerencse teszi. A lángész doborjáni gyermek már hirhedett zenész, szívérvány szárnyú angyal, ki bűbájos ifjúként varázsló, s az marad agg mesterként is; imádják a nők; ránéz az egész világ, a fejük emelő feltörekvők, kik a világhír új nagyhatalmaiként emelik trónra a grófokkal, császárokkal egyenrangúvá nőttetett tűzcsiholókat.

A visszfényt túlragyogja a belső lángolás, és a csapongó virtuóz érzi: szélfúttá ördögszekér lesz, ha vissza nem hajlik forrásaihoz: a nyers szabadság népét ezért álmodja cigánnyá s ezért osztja szét magát, hogy dúsan termő földde legyen a pusztaság s a vad lovak vágója gyepelőbe fogva megújíthassa a hazát; nem divat vezeti már, csuhája a szolgáló angyalé ki lelkek pásztora templomban, iskolában.

*Nem bánja, hogy egy önző, lángeszű ripók
elszívja szívesen áldozott vérét, hisz
virága, bármilyen szép is, elvirít;
hamvába húzódik vissza a fennlobogó láng;
a hatalom ünnepein szolgadísszé lesz
a remekmű is, mások dicsősége a siker;
a megtapasztalt szabadság: kötél, lánc:
az üldözött s üldöző közti tér csak;
s a halálangyal Gorgó-arccal
járja a táncot, a csárdás macabre-ot.*

*Ébresztő ma is és útmutatója lehet
ocsudó, nyers nemzeteknek. Őt követve
kutatták ifjú mesterek s megtalálták
az elsüppedt forrásokat a nép
s önlelkük mélyén. — Persze minden angyal,
főként ha igazi, rettenetes:
s a nyomába lépő magyar Dioszkurok
arkangyalok! A hit éneklőből a forradalmár
új világot segít születni, bár dúlt mezőin
jég verte el a szabadsághimnuszokat.*

A GITÁROS

[SZENDREI K. LÁSZLÓ EMLÉKÉNEK]

*Hervad a virág, csak egy makacs tő rózsza
készül, hogy kinyíljék pár sápadt bimbója,
de színes lesz a lomb: vörös, lila, sárga,
mert rálehel már a nyirkos hideg pára.
Nézem e hűs lánggal égő őszi pompát;
tudom jön a halál, de nincs bennem gond, vád;
irigyet, haragost sokat eltemettem,
de pár hűséges szív megmaradt mellettem;
köztük is kiválók ők: KALÁSZROLÓLA;
összeforrtan éltek: így egybefonódva.
Megremeg a szívem: nincsenek már ketten,
akiket valaha együtt ölelhettem.
Laci húrjai csak lemezről pengnek már,
de hangszere emlék, elnémúlva: oltár;
fénnyel telt egében az ő zenéjének
pilleszárny-hamvasan szárnyalt föl az ének,
mert nem eszköz volt csak szép szavú gitárja,
szóló fénye egész világunk bejárta.
Törékeny kis hangszer s zengett, ha akarta:
nem az eszköz teszi, de ki játszik rajta.*

EGY SZÁZAD

[HERTELENDI ANNA EMLÉKE]

*Mikor itt partra szálltam,
Annuska várt reám: –
úgy döntöttek anyámmal:
Annuska lesz a dadám.*

*Aztán a maga családját
szülte, nevelte föl:
nem emelték ívelő pályák,
de forrás lett, anyaöl.*

*Névtelen milliókból
az örök lánc egy szeme,
kiről hős ének nem szól,
nem ünnepli dísz-zene.*

*Századik születésnapján
is mosolyogva ölel:
tündérfény világol az arcán:
lélek, isteni jel.*

1988

FOGSÁG

*Diákja voltam Nyugatnak,
csalódott foglya Keletnek;
Nyugat útjai még csalogatnak,
Kelet gúzsai alig engednek;
csak magvát őrzöm meg magamnak,
vagy zsákját dióhéj emlékeknek.
Láncravert kutya ugatnak,
hű szívek megrepednek.*

JELKÉP

[TELEKI PÁL EMLÉKÉNEK]

Ha nyugtalan éjeken fölriadok,
pisztolydörgéseket vélek hallani:
Széchenyi rémlik föl, aztán a Telekiek; –
az első: László, kit beugratni csaltak haza;
a harmadik: Géza, ki frontokon repült át
békét szerezni, s elpusztult idegenben
ő is öngyilkosan; de főként a második:
Pál, a földrajz tudósa, ki, amikor kellett,
odahagyta tanszékét egy sokkal nagyobbért,
s lett fajvédő, partizán, ha ezt kívánta
a hely s a perc: mert Európa, – melyet
egy roppant város köreiként fejtett meg –
vak önzéssel szétszaggatta országát.
Ő mindig a szervesen nőtt egységeket
kereste a világban: a földekét, az emberekeit.
Nagy oktató volt; elkalandozott, de szétindázva
szinte követhetetlen is egy célra tört; kurátora volt
az Eötvösnek; nem vette rossz néven, ha kifigurázták
roppant körmondatait; közénk állt labdát rugni,
nem volt „deli magyar”; törékeny alakján
derűt keltett a rövidnadrágos cserkész-
egyenruha: de abban a körben látta, ápolta
a nemzeti javaréteg iskoláját. A nagy tömegben
egyedül maradt mindig; nem tudom feledni,
ahogy egy szentistvánnapi körmenet élén,
egyszerű díszmagyarban, örmény anyja vonásait
vegyítve székelv őseiével, Buda sírnivaló
sugárzásában lépkedve a nehéz magyarság
jelképévé nőtt magánya. Példa lett végső
tette is: elszánt tiltakozása a „szövetséges
nagy hatalom” porfidiája ellen. Ne kérdezd,
ki írta elégszer ma sem olvasandó

bucsúlevelét s ki huzta meg a ravaszt, de
azt tudd, ki adta kezébe a fegyvert,
nem hagyva más módot a tiltakozásra;
kik szegték meg szavukat, hogy a nagy halott
helye ott lesz az új igazságtételnél, mely
gonoszabb lett a buta réginél, s ahol még
nevét se említették?!

De mégse pusztulása legyen példa a cserbenhagyott
népnek, mely – volt oka rá – követte volna,
ha meg nem menti az ős parancs, hogy
folytatódni kell: az élet élni akar! – Rá
emlékezve élek, aggastyánként is remélve, hogy
erkölcsét őrzik meg hű új nemzedékek, hogy
példája parancsoló emlék lesz: fényes csigahéj:
kemény csont-üreben ott zúg a folytonosan újuló
világ visszhangja mint az örök tengerek zúgása...

MULIER FORTIS

[NÉMETH ELLA EMLÉKÉNEK]

*Mint óriás lombkoronájú fák
sátra alá, gyűlt köré a család.
Körül a világ föllángolt, kiégett,
ő, megújulva maga volt az élet.
Folyondár kúszott rá s addig nőtt nagyra,
míg derekát biztosan karolhatta.
Éhes gyereknek bő ételt adott,
megitatta mind, aki szomjazott.
Sívó lép-zsombékból magasra nőtt:
példa lehetett mindnyájunk előtt,
mert épen megbirkózott minden bajjal:
szeretetben hű, szikla a viharban.
A folyondár fényben hervadt le róla,
bő termését ő gyűjtötte csokorba.
Nem születhetett körülötte béke,
de csönd, nyugalom költözött szívébe,
mert őt éltette már a nagycsalád:
a lányok, vők, rokonok, unokák.
Dúsan termő fa dőlt a mélybe le,
de fölmagaslik emlékezete.*

SÓHAJOK

[CSORBA GYŐZŐNEK]

[1]

Szerettem a szelet,
a lágyat, a fergetegeket
sok vágtázó paripáját, –
de őregen más:
ez a reszketeg zuhanás
mint kések erdeje jár át,
szédít a jégszínű ég,
rám omlik a messzeség:
a kékek, pirosak, vérsárgák!

[2]

Neked mi kéne? a hajdani
hajsza, a hajnali hallali?
A minden nap megújuló
élet: a magányos dáridó?

Hagyd el! a csönd nagyobb erő,
s biztosabb otthon a temető. –
És akiknek ez sem jutott? –
Őrzik az örök csillagok!

[3]

A végső vers nem ária,
nem parádés produkció,
nem csillogó vásárfia,
csak elsőhajtanivaló.

*Mert mélyről jön hát egyszerű,
érvényes mint a közhelyek.
Ősjel: enyém csak a sűrű
vértől, amelyből vétetett.*

*Közérdekű mit elsohajt,
a dallá könnyült fájdalom;
tünékeny fény csilláma rajt
hanyatló, őszarany napom.*

GAZDÁTLAN ORSZÁG

*Hazai gazdák kezén: vitázva is egyben-
maradt az ország – régi dicsőség, föl-fölizzó
hagyomány, táj s történelem sugalma – s még
összetörte után is élt legalább álma; külső hatalmak
szabadságharcokként verték le forradalmait;
labanc, kuruc urak egymást ölték, és a parasztot
együtt húzták karóba, vetették örökös rabságba;
hadjáratok fekete földjén szolgának verbuvált
népséggel dúsitották a túlélőt, nevük-illesztő fiaik
formálták, idomúlva, az újuló kis nemzeteket:
Matykó, Cardos, Lacatus, Kery, Sábó ott,
Eckhardt, Melich, Babits, Bazilidesz, Kodály itt:
józanul együttműködve vagy dühösen acsarogva.*

*A költő még ötágú sípról beszélt; a hatodik is szól:
Kárpátalja; s a hetedik: az elszakítottak,
megfutottak közt a kitántorgottak, elűzöttek
serege, kiket a honvágy hív haza vagy a büszkeség,
hogy megmutassák: vitték valamire; s azt látják:
új menekültek árja ömlik helyükre: földönfutók,
kiket a tejtestvérek martak el; – megpihennek csak
mint vándormadarak, úton melegebb hazák felé, vagy
homokszemek a túlterhelődő bárkán: mint romák, új zsidók
a szétszóródásban? Dühösen vitatják, hogy a Szentkorona
értelmes összetartozás jelképe-e vagy erőszaké?
s hogy a határok átjárhatósága, bár régen
megálmodták, lehet-e élő valóság, jó béke záloga?*

*Kertész szaporítja a népet vagy úgy tenyészik mint a fű?
Sors, szerencse, szövetség, bölcs apák tanácsa
vezeti s kipróbált hagyomány, vagy
mohó tumultusban burjánzó tömkeleg csak?
Gyökerek, ágak harcában mindig a nyers erő
győz! De sokan harapják át, húséget színlelve,
torkod, fordítják ki szavaid; sikos kígyókként
siklatják beléddöfni a kést; egy szájból
sokféle szelet fújnak. Az ember, a legfőbb ragadozó,
nemcsak bunkóval, de fegyverrel s ideológiával
toldja meg kezét. Maffiái önkényuralmakat emelnek
föl. Add nekik a szabadság látszatát, bár
előljönnek mi otthonuk lehetne, hazájuk.*

*Okos kis népek, változzék bár vegyületük: hívek
maradnak önmagukhoz. De mi lesz tebelőled tört
országom? Góggel vállalt pellengér? Csonttemető?
Tülekvő hatalmak konca? Kompország? – Aki, mint én,
bőrén, szívéen, lelkén tapasztalta meg vérpazarló
változásaidat, mire emlékezzék? Fúj a szél,
viszi föltépett ajtaid, ablakaid jaját. Hol a
jó gazda, ki jó rendet tart?! – Talán majd
a szívós, szemtelen, agresszív fiatalság: ez már
nem fut el: helytállva hozzánőhet szerepéhez,
s lehet az a terebély szálerdő, amelynek árnyán
újra otthont talál egy nép, s élhet termő békében,
a higgadt szív, hűvös ész méltó törvénye szerint.*

A VÁROSEPÍTŐNEK

[GERGELY ÁGNESNEK]

*Az árnyból épült házak
teljessé teszik a tájat?*

*Nem ködökbe faragott szót
kap a Városepítő,
mert oda is jó magot szórt,
hol másként semmi se nő:
bizonyosság rá, hogy városát
jól építette egy életen át.
Ha minden köve álomból való is,
és középkorias, bár kicsit módis:
nem baj.*

*Mert parancs, jaj, zsivaj
nélkül szentesíti odahagyva
mit épített. Örökre? Vagy egy pillanatra?
Mindegy.
Fontos, hogy ő el nem merül
a turpisságban mint egy
olajba hullt albatrosz. Fölrepül,
s el is jut végre
a saját kobaltekék egébe.*

RAPSZÓDIA

Élve utólszor a hídnál látták, ahova Bem
vezényelte a veszélyes harctérről. Onnan indult
– mikor a vesztes Apó elvágtatott már – a kiürült
csatatér felé; holtan a kutnál látták: ez később
betemetődött a legendával együtt, hogy a költő
bujdosik még a nép közt. Csak műve élt már:
kortársak, utódok sugalló-nyomasztó öröksége;
tananyag lett vagy idézettárrá sajátították ki.
S lám, újra vitában áll: egy iszákos álmodozó
s egy céltudatos vállalkozó szerződött üzleteként
VILÁGSZENZÁCIÓ: Barguzinban kiástak valami
csontokat, s már tervezik is „a hazatért hamvak
ünnepi eltemetését”.

Úristen, micsoda ország ez,
s micsoda történelem! – Vérszopó haza! – írta Petőfi,
s elindult elesni érte. Felejtések s fölhorgadások:
a forradalmakban ott a szabadságharc, a kudarc;
a nép java elhull, kivégzik, világga üzik,
hogy ügyes alkuvók hazahozzák majd a kivert nagyok
hamvait; az arccal le, tört-drótozott gerinccel, kátrány-
papírban elásott mártírokat kiássák s dísztemetik;
ellopják hősök márványkövét, kirabolják
sírkápolnájuk, ledöntik szobrukat, leverik emlék-
tábláikat, mocskolják s újrafényezik a velük
kapcsolatos neveket: zsidók, destruktív elemek,
cigányok, kollaboránsok, mártírok, áldozatok,
Mauthausen, Katyn, Auschwitz, Recsk, Gulág;
véres szavak: népellenesség, burzsuj, gajdesz, kulák.
Ölnek az Isten, a nép, a haza, a fajta nevében,
dísztereken, haláltáborban, frontokon, tüntetésen.
Hausman Párizsban sugárutakat épített: ágyúknak; – Zsukov
tankokat zúdított a Pesten fölvonulókra: számon kívül
hányan elhullnak! S a körülményekről ki beszél?

A közönyös ég? A futó fellegek? Talán a szél? Pedig kell az eszme, legenda.

Mert olyan korban élek, vénen már, melyben percekbe századok zsúfolódtak, piramisokat csúcsukra állított s újra talpra a földrengés; a cserépre hullott birodalmak helyén büszkén vérző népecskék növeltek törékeny csigaházakat; az üszkös szántóföldek terein hullákkal gurigázott a vihar; s a legokosabbak is csak meglapulva őrizhették meg magukat, sérülten és oly körülmények közt, hogy akik megmaradtak, a pár túlélő se lehet boldog, mert hiszen úgy érzi, szerencsés sorsán valami vétség árnya zokog; pajtás, barát, ellenség: az emberek iszonyú vétkek, legendák elnémult tanui; félnek emlékezni; mint mindig: a jövőt lesik.

Az ifjúság!

A gyerekek felnőnek, de kiben bízzanak, ha át meg átfestett történelmükben alig hihetnek? – meg is tagadják. S ha a jövőbe néznek, kiknek szavát fogadják el, veszik érvényesnek? Akik a megszépített messzeségből üzennek? Vagy követnék azok példáját, kik fölládozták magukat, bár senkit meg nem váltottak, hiszen ők is kényszerpályákon mozogtak remegve: túléltek több Mohácsot, világválságokat; romokat tákoltak föl, építkeztek egyre szegényebb tervek, szűkebb lehetőségek közt, meg-meghasadó tudattal, csak vakhitük erejében bizakodva.

Egy eszes ifjú barátom épp arra kért, hogy agg Teiresziaszként jövendöljem meg neki mit hoz a sors? Persze: tapasztaltam egy s mást; szólnék, de vénségem azt súgja: minden másképp lesz úgyis. Ne féljetelek hát a közhelyektől. Ne gyilkoljatok: ne kelljen jóvátennetek.

*Ne száműzzetek: ne kelljen hazahoznotok.
Ne képzelegjete: nem kell csalódnotok.
Hagyjátok a holtakra halottaikat,
Jót tegyetek s jól.*

*Persze az agg tanácsa ez;
az élet: indulat s érdek! Ásatott már a rossz szomszéd is,
hogy dísszel küldvén haza a világforradalmár
hamvait; megszüntette a magyar kegyhelyet ott a
levert szabadság csataterén. De a mártír visszatér
a legendába: neki megadatott, hogy pusztulása
önfeláldozás lehessen: példa. Tedd hát te is
eszed s kezed jó munkájával telivé minden
percedet s értelmessé életed.*

*Névtelen
hullnak tömegsírba milliárdok: erre tanít megint
a színpompás ravatal-ősz: sírja az újulásnak.
A völgybe köd sziváro, tétova hajnalokon már
dér csipkéje csillog, mindjobban az elborulás
hideg áradásában gázolok. Ahogyan minden:
eszmény, legenda is lehet üzlet. Ne engedd!
Legalább ezek maradjanak tiszták; ahogy a példa is
mindig ép legyen!*

Mert ez lenne, ha lenne a jövő.

LASSAN SÜLLYED

*Lassan süllyed a nap,
mintha meg-megállna,
hideg, tört sugarak
porladnak a néma tájra.*

*Vaksi szemem alig
látja a parádés romlást,
őreg szívemben a hit
parázslík még, bucsúzvást.*

*Bucsúzni? Rámköszön,
mi itt marad magára.
Mosolygós halk öröm: —
jobb lenne, hogyha fájna.*

ELNÉMULVA SZÓLNI

„Hazádnak...”, kezdeném s torkomra forr
a szó, mely most újra szabad, s él is
vele az elfojtott indulat, versengő hév;
a tört parancsuralom szilánkjain suttog, üvölt:
„büdös cigány”, „komcsi”, sváb, tót!: ki bánja,
hogy a soknépű nemzet széthullhat: zsidóznak
volt antifasiszták, ellenállók, hívők,
hitetlenek ott is, ahol a nemárját már
mind megölték; de tagadni kell: tabu; —
„aki elfedi: növeli a bajt”, vagy „büdösebb, ha keverik”: —
melyik igaz?; ami szét van szórva: simán
elenyészik, a sok kicsi, egybecsomózva: föltűnik;
nem a név, nyelv számít: Damjanich, Leiningen
magyarul alig tudott, Ország Pál tót hazafi lett:
magyarosított, románosított, szerbesített polgár;
Egerszegen ügyvéd csak egy volt nemzsidó,
orvos egy sem, de ki bánta? — apám csak
velük tudott áramfejlesztőt, járdát, telefont:
kis porfészekből várost csinálni; engem is
csúfoltak „sáppadt dunántúli úrfiúnak”; pedig
utáltam a minden közhivatalt elfoglaló
dzsentroid „urak”-at; a szabad pályákat a zsidók
ha megszállták: létre is hozták: Ki vitte világgá
itthon leszólt nagy alkotóink műveit?; —
„túlérzékeny” kinek mindkijét megölték, megalázták?
de rokonaim és anyám is, mielőtt ki-
telepítették, „fölejárlotta” mindenét: ez nem
munkaszolgálat volt, de ideologizált bosszú; — hova
tartozik barátom, akit Auschwitzból hazatérten
Recskre küldtek?; ki tesz itt igazságot?,
ki mondja meg: ki, mi magyar a mindig
újraseregülő nemzetben?: aki így született?,
aki vállalja?, vitatja, erőlteti, vagy éli csak

*mint nemét, haja színét, szeme fényét?,
ki áldozhat föl s kit?, ki támaszt ragályt,
s ki fékezi meg?, magától dühöng s elül?;
igen: volt Gerő, Farkas, Révai, Rákosi;
de volt Héjas, Jaross, Beregfi, Szálasi; –
volt holocaust, de volt Donkanyar is: –
iszonyú tárgyak! nem is szabadna róluk
verset írni!: a szép magában üdvözülni;
de így üdvözüln-e Vörösmarty, Petőfi,
Arany, Szerb, Ady, Radnóti, s a többi mind? –
Rájuk emlékszem, nem magamban motyogok,
akarom, nem, ha erről szólok: közdolog,
s ha, ki szóltam már, tanúként hallgatok: elég,
ez is beszéd!*

TÉTOVA BÖLCSESSÉG

Szemgödröd mélyülő üreg,
homályosúl a szemüveg,
a hangot tompítja füled
s fölmordulsz: Nem vagyok süket!
Fázósan szítod a tüzet,
vért ereidben nem üzet
se harag már se rémület,
ha jön sok vészjósló tünet,
ha pörgetik örvényüket
a mélységek, a szörnyűek:
nem félsz, hisz már tarkód, füled
is eltakarja vén süveg;
fölsóhajtsz: — Volna bár gyürek
az előjegyzési füzet
s fogyatkoznának a nyüvek! —
Őrizd munkád, derűd, tüzed:
s maradsz ki nem fogyó üveg! —
Boldogok a nyiltszívűek.

FÉNYTELEN

*A dermedt lomb közé alvadt
levegőben mint csigaházban
zsong tompán a süppedt falvak
emléke: suhanó távol.*

*Valahol fordulat készül,
az áragyogás hamuhodva jelzi:
ősz jön, a világ elejétől
idejár gomolyogva heverni.*

*Bár utolért, meg nem előz,
nem késztet számadásra,
a forgó világgal egyidős
közönye, némasága.*

*Társutas? Ellenálló?:
csak a derékhez voltam hű;
szűkült-tágult rajtam a háló,
de átjutottam mégis a tű*

*fokán, s mert röptem olykor,
fényugáron táncolok
füttyörészve s jöhet oly kor:
meghallanak a vakok.*

*Nem félek a hervadástól,
nem hív hűs fénnel az ősz,
ki ily sűrűn élt, tudja már jól:
nem az a fontos, ki győz,*

*hanem az, hogy az igazság
él, érik, színesül,
mint az arany ha kiássák:
ragyog fénytelenül.*

LEVÉL EGY EÖTVÖS-KOLLÉGISTÁNAK

[KÉPES GÉZA 80 ÉVES]

Tündér tükörben nyílt neked a világ,
mikor a fújtatót húztad, kis legény, hogy
égjen a szén és fehéren izzék a vas,
mit csengő pőrölyök hajlítottak szikrák
özönében, hogy legyen jó abroncs, patkó,
lőcskarika, igapálca s más: ezért szeretted
szikraesőben az életet; a mondai Szampó
kovácsához is ez vonzott...

Az iskolákban
már más kohók izzása edzett téged is:
Patak nem nyakas kálvinistát, de világra éhes
kiváncsiságot táplált benned; az Eötvös
szárnyat adott; tudóul nagy könyvtárt, edződni
versenyt, nyelvek szerelmét; tanáraid közt
a pislogó Istent, a mindenttudót, kitől
nem volt idegen semmi: zsombékos ősvidek
s tágranyitott Napnyugat forgatagába vetett,
intvén: minden égtáj érdekes: új nyelv,
szokás, természet művei, költők, angyalok, ördögök.

Neveltek nők is: cigánylány, úrihölgy – mindegy:
a láz volt fontos, s a kaland, szomjúság!
Csak nagy természet hű igazán, ha méltó
párt lel s te megtaláltad: egy életre egyet. –
Otthont, hol megköt bár, csapongni enged
lábzsínorod: asszonyt, ki elviselve lett bírád
s szolgálód csavargó röpteidben s megtérteidben. –

Nem kell ünnep köszönteni jótermészetem
testvére Te, ki szinte egymagad maradtál
meg a régiek közül, vénülve is ifjan,
újuló kedvvel. Tiszáninnen s Dunántúl
ölelkezésében született barátságunk: az egység
hordozója a széttört népben; kívánnók,
hogyan egy legyen mint a világ; az ember
ugyanaz, bár cserélődő színfalak közt végzi
a köznap szertartásait, – de mennyi változat! mily
gazdag tenyészet! alkotás, rombolás, értelmes
értelmetlenség.

Éltünk, utaztunk, tettünk együtt, s
egymás helyett is; hány kockázatos kezdeményemet
vállaltad s mennyit én veled! Bejártad
a világot: görög tengerpart sziklái magukhoz
öleltek s aztán a finn táj fenyvestükrü vízei,
utak angol ködben, a nomád sivatag kihamvadó
lámavárosai; hallottad a mongol lóversenyek vad
diadalénekeit, északon kantelék hangját, és mind
tolmácsoltad is; évekig nyúztalak, míg megszólalt a
teljes Orkhoni Fölirat: Bilge kagán s a többiek
éneke: töredékesen is zengő hang a megsejtett ős
eposzokból.

*S a költészet! A megzabolázott
kitörés vagy az elvadult park: a világ Gorgó-
arcában a szépség! szófukar szavak
villámfényű pengesuhintásában: versek.
A tiéid. S a katedrálisok! Szóból és kőből:
hallottuk, láttuk őket. S most, hogy, alig pár
évvel utánam, te is megállsz egy határ-
kőnél, s külön útjainkon, amik mégis
egyfele visznek, újra találkozunk, nem
protokoll-alkalommal, protokollon-kívüliek:
tudjuk, tán ősgének sugalmában, talán csak
azonos erkölccsel élvén: egy folyam árján
úszunk, sodródunk; körülöttünk az idő
körvonalai, fölöttünk a kék, lila, bíbor ég...*

*Miket át nem éltünk! s túl is! sebesülten
bár, de csüggedetlen, tudván jól, hogy homokvárakat
rakunk, miket elmos a tavasz sárville, palack-
postáink szétszórja az özönvíz, de amíg élünk
szelíd vagy dühös erővel, örömmel, kedveszegetten:
megtettük s tesszük a dolgunk.*

EGÉSZ ÉS TÖREDÉK

[VAS ISTVÁNNAK A 80-IKRA]

[1]

„Amo et laboro’’: váltod Te magadra Catullust:
dísztelen éneklő, lírai prózairó.

Versed formás, értelmes, gyöngéden is érdes
prózád mint a beszéd: vérpiros és elevenen
nem tűnik el, mit, akár a rakétát, lő föl az ipse:
héja ugyan hamvad, izzó magva parázs.

[2]

Újra belépsz a kerek dátumba Öcsém te is, érzed:
nézni jeles jel a 8. „csuklód zárni” bilincs.

Ülsz a napon gyanakodva; a vénnek napja ez: ősz már,
én kinyitom húnyó szívemet és örülök.

Jön? Utolér? Megelőz? – mindegy, mi tegyük csak a dolgunk:
zárd le te szép művedet, én töredékbe hagyom.

MI MARAD

*Mi marad, mi maradhat
gyümölcsös ős után:
termés, mit kamrába raknak,
lombtalan ágak a fán,
avar, mi a földbe korhad:
új sarjnak trágya talán.*

*Micsoda örökséget,
földet, lisztet, csillagot;
ami virágzott s megérett:
ugyan mit hagyhatok? –
hitelt tanúság végett?: –
elillant harmatot.*

SZÍNE-FONÁKJA

[1]

A Mindenségnek nem kell társ, szó; nem kérdez, csak betölti törvényét. Ami él mind gondtalan születik, nő, igényeit teljesíti, vénül s elenyészik; csak az ember kérdezi: mikor? hogyan? mi célból? Teremtés vagy ősrobbanás: ez a kettő szolgálhatna talán magyarázatul? Mikor a csillagrendszerek örvényében forgó porszemnyi Földön az ember fölemelte fejét: a Mindenhatót sejtette meg, aki szakaszonként, mint mi szoktuk: hét napon át munkálkodott, s megpihent, miután saját képére embert formált: játékként? próbatételre? – Mivel ez bűnt bűnre halmozott, engesztelésül egyszülött fiát adta kínhalálra, ki föltámadt s egyházaira bízta a „jó hírt”, a Tánt, amit hinni, s a Rendet, amit követni kell!? De a feltörő tudománynak nincs szüksége Teremtőre: örök az anyag s erő is; ha mozdul, térben, időben, sűrűl, robban, kiterjed, átalakul; egyszerre rend s kaos, szabály és végtelen változat. Ez hát az Egység színe-fonákja: vakhit s gőg, kétkedő tudás. Fölöttünk a csillagos ég, szívünkben a magunk törvénye? Szent tanok s eretnek tételek e-földi mérkőzése: ez nekünk a világ, közepén az ember.

[2]

Az embernél nincs csodálatosabb és szörnyetegbb!
Világmagyarázatul Istent teremtett és letaszította.
Behatol saját mélyeibe s kilép a térbe, időbe.
Egy nagyokos szivacs mindújra letörli hittételeinket,
képleteinket, s újakat írunk. Magunkra hagyva
állunk csak, reflektorsötétben tipegő vakok. Várunk.
Hisz csak kihalt korallhéjából felnőtt szigetekként
épült teológiáink s elemzést elemző tudományunk
építményei zúzódnak össze egyre: a Mindenség él,
bár lényege épphogy megvillan. Eszünkkel megnöveljük
kezünket; megeléjük a zérót s a végtelent, test, lélek
ellentmondásait; de jó ösztönünk rosszra hajlik; az Édent
elvesztve a megszelídített balsors céltudatos utódaiként
lépünk a természeti csapások helyére; kiirtjuk
a légtenger-tüdő dzsungeleket, szennyezzük a földet, vizeket;
a létet dadogó metanyelveken magyarázzuk, míg diadal-
zászlót bontunk a savanyú esőkben s legyintünk az ózon-
lyukak veszélyére; úgy véljük: létünk színe s nem fonákja,
ha ziguratokat építünk: piramist, katedrálisokat,
pénz, hivatal, párt, kényelem felhőkarcolóit,
bár sejtjük: a Föld-robbanást csak a Fekete Lyuk követi majd.

[3]

Nem tud kihúynyi az ősz: a tél egyet harapott
s meghátrált; csak köd van s alig sejlő sugárzás;
hullt lomb milliárd levele virúlt, hogy elkorhadjon,
Számlálod érverésem, megméred vérnyomásom,
segítség, hogy bénaságomat legyőzve újraépítsem
magam. Milyen gondviselés, természeti törvény
hozhatott össze minket ahogy itt s most élünk?
Nem szívességtevés, parancs, kegy, szolgálat ez, de
ép kis világ: halk mozdulatok csöndje élteti, szelíd
hatalom ami jó benn; ápolja, összetartja, őrizi
mi szétesnék; parázs mely föllobban, ha a szél
megmozdul s valami roncsvilág teljesebbé egészül;
maga se tudja hogyan, mivégre; nem színe-fonákja
valaminek, de maga az egység; rejtőzködő dallam,
amelyben az énekek éneke meg-megtörlik bár,
szüntelen újrakezdés; olyan megmaradás, amilyen
a tavalyi hóé: nem hagy márványból emlékjelet, de
él: szűzen hullt az egekből, fénylett s formát váltva
visszaolvad oda, hova majd foszló tetemünk is:
az őselemekbe, a hiten túli tudásba. De addig
maradjunk meg ez egyesülésben: nincs színe-fonákja.

TANÁCS

[EGY TÉTOVA SZERELMESNEK]

*A szerelmet se magyarázd: csináld
s harangzúgása termő csöndre vált;
test, lélek: teljes ember ünnepelje,
ha tépelődsz, nem lesz örömed benne;
a pillanat lángkút vagy szürke szalma,
ha újulásba lép a lét hatalma,
öleld az egyetértő s érző társat,
önzésed gőgje mindent meggyaláz csak;
tudhatod, nem borzolt érzékenységed
s képzeleted sűrített annyi szépet
a pillanatba,
amely magadon túlragadva
röpített föl
a saját törvényét követő földről.
Az egybeforrt ölekből fölcsapó láng
emel, sodor, s mert kell: magadon túl ránt.*

CSERÉP

*Milyen szépen elterveztem,
s lám: cserépre tört a nap;
a legfontosabb végzetlen
holnapra marad.*

*S aztán újra csak holnapra:
nem készülök el soha;
szívem úntan ropogtatja
az idő foga.*

*Lehet, hogy valaki engem
is egészre tervezett,
s jó edény törmeléke lettem:
emlék, var, sebek?*

MINDIG TÖBB

[BRUSZNYAI ÁRPÁD EMLÉKÉNEK]

Kicsit mindig jobban a kelleténél...

*Így tanult, tanított, szívében buzgó vággyal:
mindig a többiek szolgálatában;
rosszakra is jót válaszolva bátran,
mert tudta, szándékában tisztaság van.*

Kicsit mindig több is a kelleténél...

*Föllélegzett: mozdult a föld alatta:
a föltámadt nép vezérül akarta;
tudta: tenni csak vér nélkül szabadna: –
békességszerzésnek lett áldozatja.*

Kicsit mindig jobb volt a kelleténél...

*Nem futott meg, de nem dobta kockára
ki rá volt bízva: kisgyermekét várta,
számított a mentettek hálijára,
s megölték; bármit tettünk is: hiába.*

Kicsit jobban bíztunk a kelleténél...

*Áldozat? Mártír? Ki dönti el? Nem mi!
Nem barrikádok hőse akart lenni.
Pechje volt. Vitték. Elámult csak: ennyi
derék tett után nincs mentsége semmi?*

Gyanútlan volt; hívőbb a kelleténél...

*Beccsapott hős?: Ma is szolgál áldozatával.
Érette szembe kell szállnunk az árral.
Emléke megújul mint a madárdal,
s a félhomályból mindújra fölszárnnyal
mindig magasabbra sok fecsegésnél.*

NINCS PASZIÁNSZ

*Rég, férfikoromban, lefekvés előtt,
hogy fékeződjék lassan a megfeszített
szellemi munka lendkereke,
s hogy a képzelet elpihenő
madara is elbujtassa fejét
összezárt szárnya alá:
átmenetül pasziánszokat raktam,
egyre bonyolultabbakat bár,
de lazítókat, álomba-átsegítőket.*

*Most, béna félkézzel, alig tudnám már
megkeverní s feloldó rendbe kirakni
a lapokat; vaksi szememben
elhomálylik a szín, a forma, a szám;
kártyarakás nélkül fekszem le: nyugtalan
marad a képzelet madara, vissza-
köröz a régi időkbe s előre-
cikkázik az elvégzendők szorongatásai
közé: ki tudna így elaludni?*

*A végső kérdések: mint fekete nap
az éj egén!
Gond gomolyog; futnak tépett
felleg rongyai; varjúsereg recseg rekedten.*

*Lassan eszmélek, tele az alkonyat
gyöngyházzsín, bíborlila fényeivel:
bölcs agg, aki tétován csak bolyong
múltja, jövője közt: arra kíváncsi, hogy
beszédes emlékül hagyhat-e jó nyomot,
vagy csak a Semmi marad utána?*

HITTAN

*Kinek nincs már sok hátra,
reményét Istenbe veti;
ha figyelnétek szavára,
az volna jó nektek s neki.*

*Szörszálhasító ne játssza
eszét, mert elvesztheti: —
csak a jó hit igazi játszma,
isteni s emberi.*

*Az igaz tett nem vész kárba,
értelme hitbeli;
ne pénz legyen az ára,
hű szívetek legyen teli.*

HAJNAL FELÉ

*Már hajnaltájt van, mért bolyongod
lakásod szűk ketrec-falát?
Aludnod kéne rég: a dolgok
sebzését álom mossa át.*

*Mért forgatod a kést szivedben,
miért emészted magadat?
Hazád csak ember-ügy: meredten
fagy rád a gond, időd halad.*

*Magyarul kérdezel s felelni
ki tudna is tán: nem felel.
Az Űrből a közönyös Semmi
érveid nem fogadja el.*

*Lehet még sok tennivalója:
dobogja szíved konokon;
sarjadjon ki a futórózsa
szüette, korhadt roncsokon!*

*Ki méri összetört idődet?
Ha nem te magad, senki más.
Pedig jön a végső ítélet,
az űrbéli elrobbanás,*

*mely újraolvadt elemekből
löki pályára csillagok
milliárdjait; s te majd ezekből
mire támadsz föl, nem tudod.*

DERÜLŐ PILLANATOK

[1]

*Pár pillanatra kiderül,
s csöndesen esik újra,
homálylik édes-keserűn,
mint minden fény ha kihúnyna.*

*Az életed egy lett velem,
innod véremből adtam,
világtépő történelem
sodrában veled maradtam.*

*Sűrűlő pára szövi be
a Föld színét sötétén,
ami volt, nem húnyt ki semmi se,
föllángol újra előttem.*

[2]

*Megtestesült a vakremény?
vágy, képzelet, álom valója,
vagy más világból tünemény,
jelkép, titkos értelmű rózsza?*

*Képzelet súgja, sejtelem,
vagy valaki okkal csinálja,
ki egyben múlt, jelen, jövő,
bár nem élet, halál határa.*

*Birodalmat hoz, mit tompa vágy
sző-fon a valóság fölé?
Tűnékeny, mint az ifjúság:
nem enyém s nem vagyok övé.*

REMÉNY

*Kék égbolt ébred, hús fénye szital csak,
lehellete simogatás;
a szélárnyékból figyelem a tájat:
épphogy mozdul a változás.*

*Mint régi képeken járnak kertjükben
a szomszédok körös-körül,
szerszámok hangja csendül át a csenden,
mi szendergett: elevenül.*

*Bennem is ez a tavaszodás zörget?
Vihar. Villáma mélyre ás!
Pimaszság itt megjátszanom a bölcset!
Bénaságom csak áltatás.*

*Mert forgószélként pörgeti, zuhantja
rám a világ vad híreit:
szitává lőtt vak parancsuralomra
szabadabb lét következik?*

*„Talpra...”: szólalnék föllemkesülten;
Hallgatok inkább; nincsen ok,
hogy rám figyeljenek, ki megvénültem,
felpörgő homo novusok.*

*Üvöltenék: szavam szelek sodorják,
mindenki mindent máshogy ért,
szájához igazítva savát-borsát:
nagy szerepért, hatalomért.*

*Hagyjuk hát inkább csendességünk szólni,
súgjon érett tapasztalat;
nem kell prófétálni, megbánva gyónni:
maradjunk fészken madarak.*

*Hallgatásunk – mert néma szemrehányás
tán figyelmeztet, ösztökél:
éber szívünk legyen másnak is szállás,
soha ki nem húnyó remény.*

SZÓTFOGADNI

*Mindenek hamuvá lesznek,
mindenek újra kigyúlnak,
az Éjjel torkig-telt vermek
megnyílnak az égi azúrnak:
példái tűnő életemnek,
tört múltakból megújúlnak,
zenék elcsöndesedhetnek,
nap, hold, csillag lehullhat,
de vágyam, hitem nem enged,
bár baljós jeltüzek gyúlnak,
nem fogadnak szót szilaj szervek,
csak az egyetlen, végső Úrnak.*

ÖNARCKÉP

[CSALÁDI HÁTTERREL]

Nagyszüleimnek mindkét ágon
sok testvére volt, de anyám
hatból egyedül maradt (torokgyík,
baleset, tbc. okán), édesapám
öccse magtalan lett, huga asszony;
öt testvér közül én is egymagam
hordom már a család nevét –
gyermektelenül. Búcsuzóban talán
ezért támad föl mindújra a régi
emlék... Anyámmal kocsiztunk
haza az ősi pincétől s ő partjaszakadt
panasszal sorolta föl a pusztuló nagy
családokat: „a Nagyok, Gaálok, Lőkéek,
Tersánszkyk, Vajdák, Skublicsok,
Péterfyk, Pálfyk’’, sorolta, s hányat még!
Kihalt mind s helyükbe ki áll? – Lehet, hogy
feleségemnek szólt a panasz, ki
nem volt „őskeresztény’’ s kívül magam se
akartam a démonok dúlta korban
felelőtlen hozni a világra gyereket; de
lehet, hogy túláradt szíve szakadt csak
föl: telesírni az alkonyuló eget,
mely éppoly könnyel borult fölénk, mint
azóta és most is, mikor a megújuló
tavaszba úgy kapaszkodom, mint rücskös,
vén cser, melyre szerető szív vigyáz,
eltakarítva a porladó kő s a tavaíyi lomb
nyügös avar-üledékét, hogy kissé
kinyújtózhassam még, mielőtt
végleg kiszáradnék és a valahol
családi becsvágyból fölépült
sírbolton lefelé fordulna a címer.

ÖNARCKÉP HALÁLLAL

Nem áll hátam mögé, hogy meglesse mit írok,
nem tart tükröt elém, hogy arcom az övével
összemosva halálfej legyen: koponya, két üreg
a homlokcsont alatt, állkapocs, fogsorok
fémhiddal, csupa rémület; a halál testtelen:
egy szál csak a születés, álom, gondolat, tett
szövevényében: törvények közt törvény, erő
melyet csak képzeletünk öltöztet föl: vak éjben
fáklyás angyal, csontváz kaszával, út, kapú,
melyen mindenki gondtalan, rettegve, vagy akár
kiváncsian halad át.

De hogyan jutunk el addig?
Kínok mocsarán át? Éretlen vagy érett gyümölcsként?
Villám vihara lobbant el? Ki vág szét? Tudjuk,
testünk férgek falatja, por; de ki sejti, lelkünk
hova sodrodik? Elfoszlik? Vagy ítélet alá
kerül: pokolra, tisztító tűzbe, Mennysországba
vitetik? Árny lesz, mit vérevel éleszt a Léthén
túl látogató? Hajóra száll, ahonnan majd a jók vagy a rosszak
elragadják?

„Ki vagy?“, kérdik, de inkább: „Ki voltál?“ –
Felelsz-e tetteidért vagy cserélődsz téren, időn túli
alakváltásban? – Ha megszületsz: társak közé lépsz,
de egyedül leszel, mikor el kell menned, bár
másokkal együtt ölnek, mert mindenki magának hal meg.
Ki, mi visz el? Erosz, Tanathosz, vagy mégis valami
Isten, aki kell, mert a kétségbeesésben reményt
ébreszt, hogy nem a Semmi vár, de örök
lét, folyam vagy zene, bár forrását, szerzőjét
legfőljebb ha sejtet, de ringat, zúg szóttalan,
s buzgó bizalommal tölt el, mivel ő az út,
az élet, igazság, az alfa s omega...

ÖNARCKÉP ANGYALLAL

*Derűs öregként voltam otthon:
ahol születtem, nevelődtem; –
hova férfiként visszajártam,
ott most díszpolgár lett belőlem.*

*Fél testem szélütés bénítja,
szívem, lelkem érzékenyebb lett,
fölbolydult minden élő emlék,
szépek, dúltabbak s szelídebbek.*

*Magát csak a táj őrzi s pár ház;
az alkony megtelik arannyal;
kilép s biztatva mosolyog rám,
ki őrzött, vezetett: az angyal.*

*Vele kell számot adnom, mennyit
szereztem a talentumokhoz,
jó s balsorsban, hasznos körülményt
használva s veszve mit a sors hoz.*

*Alig sejtem, mi hajtott, gáncsolt,
mi éltetett túl és mivégre?
Isten győzött, vallott kudarcot, –
műve lettem vagy töredéke?*

*Az angyal mosolyog. Pihent; pár
jó szót váltottunk; elsuhanva
még visszaint: jön nemsokára,
hogy fáklyáját a földre hajtsa.*

NEVEK

*Az udvarházba kilenc
család költözött: aztán
megtárnak, szerszámkamrának
használta a TSZ; beázott,
kiürült; zaj nélkül mállik;
az őspark elvadult, bozótos:
gazdátlan az egész; – most – fölvonul
a stáb, forgatnak, készül egy
húszperces dokumentumfilm; az
operatőrök, kameramannok, vágók,
hang s látványtervezők, világítók,
gyártó, segéd s főrendező... a rövid
film végén nyüzsög a fölbolydult
hangyaboly: az „alkotók” nevei; –
nevek, nevek, nevek, ki jegyzi meg
akárcsak egyiket is? – Por, villanás,
pára, mit elvisz egy lehellet...*

ELKÖSZÖNNI?

*Már bucsúzkodni kéne lassan,
itthagyni a rosszat, a jót;
életerő, kedv egyre csappan,
kopnak a meleg takarók;
a szél zúg bár, sokkal halkabban,
szétroppan minden egész;
ép nap helyett sok pillanat van,
csak az marad meg ami rész.*

*A rendbontókat rendbetettük,
bár szöktek a törvény elől;
mit sárba szórtak, fölszedettük,
nem futunk meg semmitől;
halottainkat eltemettük,
erőt véve hazug erőn;
emléküket megénekeltek
a vértől pirosult tetőn.*

*Bucsúzom mind a kedvesektől,
az út végére jár;
a dúvad mely véremből hörböl
jóllakott, pihen már;
megyek üde, termő kertemből,
leomlik mind a határ;
elég nekem ha Tè megőrzöl,
s benned én leszek a nyár.*

Tőlem is búcsúznak: „Mesterem volt” –
mondja az utód, a hű,
„Tisztességén, jó hírén nincs folt” –
ítél egy nagyszerepű;
„A neve rémlik, ugyan ki is volt?” –
tűnődnek a kisokosok;
„A nagy hős, ni, hogyan eliszkolt” –
szól a jóltájékozott.

TÜKÖR NÉLKÜL

[SZÁNTÓ TIBORNAK]

*Nem nézek már tükörbe rég. Minek?!
Borotvám gép; a nyakkendőimet
megköti feleségem: – nem is lennék
nélküle már csak szineváltó emlék.
Mért nézzem hát a meszes csontokat
födő félbéna húst, tört homlokot,
az alakot, mely torzképe magának,
föl-fölhorgad s keserűn visszabágyad:
lángoszlopból lett láncon lengő bója,
nyúvi a víz, szél, kor eróziója.
Hunyt szemmel néha még összerakom
régi valóm, s gondolat, fogalom
lesz mi élet volt, forrón buzgó érzés:
álomban szőtt arc, fájó visszanézés.
Mintha szürke esőfüggönyön át
rémlenék föl arcod nyers ifjuság,
a férfikor sok fájó-boldog képe
villanófényben fűződik fűzérbe,
fölgomolyog s visszavész a homályba
Hermész mosolya, Yorick koponyája:
arc arcra vetül, mintha röntgenképek
védnék a törmelékben az egészet,
az erőt, szerkezetet, célt, okot,
az értelmet, mely világradobott; –
s el kell fogadnunk: ennyi voltam én:
hullámgyűrű ég-tükör víz színén.*

MAG

*A magban benn a csíra,
csírában a gyökér, az ág:
a génekben meg van írva,
hogyan nő fű, fa, virág.*

*De mi írja elő az évszak,
földkorszak törvényét? Mi
vagy ki: hitünk is épp csak
óhajtva sejtheti.*

*Ki, mi szabja meg, mikor jön
el értem a kaszás,
mi követ itt a földön:
új szó vagy hallgatás?*

ÉN IS

*Én is álmodtam, tüzesen terveztem,
s tettem egy és mást harapós szelekben,
vagy néma csöndben vissza sose nézve,
csak hű társaim s magam örömére.
Érzékeny voltam s az vagyok ma is még,
szerettem s szeretem is szívem kincsét,
nem telt be még szomjú kíváncsiságom,
érdeklődve tekintek szét a világon,
persze csak mértékkel, öreges erővel:
többet tennék s jobban mint telnék tőlem.
Példa lehetnék már mértéktartásra:
mert szükül bár, mélyül is láthatára: —
nézzetek, tán használ, az aggastyánra.*

ÖNARCKÉP EGY KORSZAK HÁTTÉRÉBEN

[1]

*A tükörből összegyűrt arc néz vissza
de ráncain nyugodt kedv sejlik át,
csak visszamosolyog bár: derűs, tiszta,
reménykedő kedvvel az ifjúság,
valami hit, hogy nem remény-kulissza
volt a magabiztos modern világ,*

*mely korfordító, komoly tudománnyal
járja a külső, belső végtelent,
képzelete időt, teret beszárnyal,
kutat, s hozzá módot, eszközt teremt,
bár édessége mélyén fanyarság van:
a savas aggódás, hogy lépre ment.*

*Ezt énekli a költészet is: dúltan,
süketen szól, akár cserépre tört
edény, dadog csak sok megháborúlt tan,
s ő tollát vérbe mártja, mint a tört,
vagy tiszta, szép látszatokba vonultan
zárja magára az ördögi kört;*

*hisz kaoszából szűrt rendje vérhabot forr,
mint Leviathánt szülő óceán,
lám, testvér farkasa az ember, sokszor
„fáj a földnek” gaztettei után,
szép álmán s művein átsüt a horror,
mert mindenben uralkodni kíván.*

[2]

Homlokom mögött ott van kicsi Földünk
egésze, szépsége és szörnyeteg
Gorgó arca, a hűlő magma meggyűrt
héján szirtek zárják a völgyeket,
s ha ózonpajzsunk hártványira gyengült,
párává forrhatnak a tengerek.

Ki szült és fölnevelt: a „büszke század,”
a torkig iszonytal telt huszadik:
a teljes terror, legvégső gyalázat
ideje, – föllángol s elkárhozik.
De hogy nem adja föl bár holtra fárad
az ember s küzd, – szól szememből a hit.

UTAK

*Fiatalokból nagyapák:
magános, morgó vénnek lesznek;
leverni útjaid porát
várnak az útszéli kereszték.*

*A frontokkal az úri lét
forgataga suhogja át
idegeid rongyszőnyegét,
mely erősnek véli magát,*

*pedig terének eszmei
rendjét értelmed szabja meg,
s magát biztosnak képzei,
ha elindúlsz a rengeteg*

*bozótban taposott uton,
mely csupa titkot rejteget,
vagy te magad keresheted
tornászva semmi-ágakon,*

*hol mi sem mondja, mi szabad,
mi emel, buktat közönyös
játékban, hogy maradj magad
sors és gondviselés között.*

*Napod, házad, tered, időd
te rakod föl, hogy boldogulj,
kígyóként vetvén a kinőtt
bőrt; tested míg élsz, megújul:*

*lelked sok nem várt fordulat
rendje ragadja: örökegy,
mert se nem áll, se nem halad: –
azt hiszed, áttekintheted?*

HÁROM ASSZONY

*Amikor megszülettem,
látszatra mi sem történt:
anyám csak tisztelettel
betöltötte a törvényt; –*

*láng tört a föld héján át:
lávázó magmaoszlop,
fény vágott csillagpályát,
inogtak mennyeek, poklok;*

*ormoktól patak indult,
s testvéreit benyelve
nőtt, nőtt, ömlött mint elnyúlt
folyók a tengerekbe: –*

*az enyém sivatagba
ért s homokba halt volna,
egy kristálypatak hogyha
partja közé nem fogja.*

*Kút s delta közt három asszony
állt oldozva, kötözve,
hogy gondot s áldást osszon
rám jóságuk örökre;*

*nem győztek hajladozni,
szívességük nem bánták;
görcseim kibogozni
segítették; szelíd párkák.*

*Vívásban sebzett testem
megmosták, bekötözték:
s mindig újjászülettem:
ők voltak otthon, mentség,*

*velük mindent kibírtam,
bátran keltem új útra:
mint homokszem megvillan
és porrá szürkül újra.*

ELMÉMBE NEM FÉR...

[1]
Értem én, hogy a zsidók, kik Isten választott népének tudták magukat, csupán egyetlen Istent fogadtak el a sok bálvány s hamis isten helyett: a babiloni, egyiptomi fogságban, a futásban, a sivatagon, a megnyílt tengeren át csak egy Isten tarthatta egybe a szétszóródni hajlamos népet. De miért kellett aztán mégis hármassá egységre változtatni őt, más logika szerint? Igen: az ősszülődő, akiket maga képére teremtett az Atya: engedetlenek lettek, tehát kiűzettek az Édenből, hogy verejtékes munkával, halandón kezdjenek emberi életet, akaratuk rosszra-hajló lett: Káin – egy példa csak – megölte Ábelt, így a bűn megint oly nagyra nőtt, hogy hiába mosták tisztára a Föld arcát vízözönök, megújult az örök viszály: letaszították, fölfalták egymást új istenek; amaz egy új s új szövetségre lépett egyenrangúsított teremtményeivel, kőbe véste a törvényeket, miket – tudhatta – megszegnek, tehát egyszülött fiát küldte el: azért, mert „teljes lett az idő”, melyet épp e fiú születése szerint tagolunk – s a Messiás, hogy betöltse a próféták szavát: emberi kínra vetve botránkoztatóból sugaras áldozat lett, hogy magára vegye, amit szívesen áthárítottak rá a javíthatatlanok: megostorozták, megfeszítették, de harmadnapon föltámadott; hogy valóban ő, ki él, meggyőzte sebével Tamást és átadva helyét a lángnyelvek szent lelkének, fölment a Menyekbe, Atyja mellé, hogy ama végső napon ítéljen a föltámasztott igazakon és bűnösökön, örök életre vagy kárhozatra emelve-taszítva őket: testét-vérét adta

hogy együnk és igyunk belőle, mi pedig kenyér
s bor színe alatt magunkhoz vesszük az Isten fiát –
mint ama harcosok, akik csak harcosokat
esznek; – tanítását Egyházára bízta: talpkövéül
Pétert tette s utódait, kik Isten helytartói: –
Egy vidéki esetet birodalmi ügyé tett a Császár:
s lett omló-megújuló világszervezet: örök dogma s megújulás.

[II]

Zalaegerszeg kotlós öreg-templomában
tartottak keresztvíz alá: katolikusnak
nevelt a család, a város, az iskolák: –
Urnapján díszszázad tisztelgett: huszárok sortűzével
Urfelmutatáskor; két tanáromat is készülnek
boldoggá avatni; egy missziós rendház csöndjében
hetekig birkóztam hiába Szent Ignác szigorú lelki-
gyakorlataival; egyszer végigzarándokoltam
a gyémánt-szigorú Gergely pápa útját
Canossától Rómán át Salerno gyönyörű
dómjáig és megdöbbsentem sírkövére is kivésott
átkától... Bejártam sok földet: láttam
India templomait, buddhista kolostorok
imamalmot pörgető lámáit; mecsetekben,
vagy szabad ég alatt térdreboruló
mohamedánokat Allahhoz imádkozni;
láttam Egyiptom állatfejű isteneit, tudom,
hogy egymást falták mint a Nap a Holdat;
Napistenként ölték meg Echnatont a Hold papjai;
s kétség fogott el: egy-e kit megháromszoroztak,
zsidó fia-e a szálas, északi férfiszépség?
Uristen! – miket el nem követtek Jézus nevében!
Eretnekek, boszorkányok égtek; még Kálvin is
lángra vetette barátját; az Egyház szentté avatta,
kit elébb megégetett: Johannát, – minek folytassam?
Az én szűkebb hazámban, az Irottkö, Agártető,
s Badacsory jelölte tájon nem égtek máglyák;
Veszprém, Pápa és Sopron püspökei megfértek

*egymással s a falvak népe is békésen együtt-
él, bár egy utca a kálvini szabad-paraszt
s egy másik a katolikus volt-jobbágy – ha késelés
kezdődik: virtuskodásból s nem felekezeti villongás okán. –
Ujra templomépítő közösségek támadnak: a tan még
mindig élő szokás, erősebb a mindújra támadó
szervezeteknél. Ha kétely támad bennem:
a néppel éneklek: „test már a kenyér,
a bor igaz vér, s elhiszem, ámbár elmémbe
nem fér’’: mert a szeretet keményebb mint a márvány;
bár szelíd, türelmes: erősebb a halálnál.*

KÁR

*Az élet még vénen is szép,
ha van rangunk, nyoszolyánk,
ha „utolsó bölény” a tisztség,
s szerető gond vigyáz ránk.*

*Kár csak, hogy mindenem fáj:
zsigerek, meszes forgók;
s egyre szűkül a határ,
hol félbénán tipegve forgok.*

*Kár, hogy előnt az alkony,
minden sötétbe vész;
még itt van, kezemben tartom,
és emlék már az egész.*

JEGYEZD FÖL

*Jegyezz föl mindent, mondják tisztelőid:
verba volant, scripta manent:
a szó röpül, az írás megrögződik,
tartósítja, mi kárbament
volna, ha össze nem szednéd, mi szépen
megmaradt egészben, vagy szétesésben.*

*Jegyezd föl, hogy életed csupa válság;
ami rád zúdul, a világ
nem nyugszik el: kiroppannak a szálfák;
a mocsár színe rét, virág,
de ha gondatlan rámerészkedsz: elnyel,
s eltűnik mit láttál saját szemeddel.*

*Azt úgysem tudod leírni, hogyan volt
ami lett, ki mit, hogyan játszott veled:
hallgat mi elmúlt, néma a behantolt
sír s nem neked zúgnak a tengerek:
ők csak maguknak beszélnek, nem érted
bárhogy figyelsz értelmét a beszédnek.*

*Mert nem tudod leírni háborgásod,
higgadnod kell, hogy élni tudj,
hogy ki ne fosszanak hadi-harácsok,
ne higgy naivan s ne hazudj
magadnak se, légy erős egymagadban,
tarts mértéket szeretetben, haragban.*

*Megsebesítettek, de sebed nődd be,
tudod: mindenki sebesült;
ki állja az ütést néz csak előre:
sok sérült hattyú fölrepült,
mint álmainkban: mikor szárnyrakeltek
s hosszan gyönyörűszépen énekeltek.*

ORFIKUS TÖREDÉKEK

[1]

*Vak éjben kint magányos
kutya vonyít a holdra:
mintha végzetté vált sors
tagolatlan szava volna,
mintha minden földi kin
belé sűrűsödve
űzné tétova útjain
örökre.*

[2]

*Úgy láttalak: a tenger elkapott
s én alámerültem érted,
hogy visszahozzalak kedves halott,
mint Orfeusz Eurüdikémet;
nem jöttek segítő géniusok,
jó erőm semmivé lett,
s csak képesztettem fulladozva halvány
derengésben, jeges mélyvizek alján.*

*Egyszerre villám dördült: gúzsaim
lehulltak s megszabadulva
körüztem föl, sasok tág szárnyain
suhantam az égi azúrba;
lantot kaptam kezembe: húrjain
ragadtak magamon túlra,
s egyre hatalmasabban, egyre szebben;
a létet ünnepelve énekeltem.*

[3]

*Testlelkemben tündérálom ragyog,
sárból lett szellem, okos fény vagyok,
szívemből önfeledt ének fakad,
a Kozmosz zengi szét szavaimat,
áthat valami isteni zene:
mult, jövő egyesül benne, vele,
tér, idő tágas oszlopcsarnokát
beragyogja számlálatlan karát,
szavamra körém gyűlnek a vadak
s bár összehordanék hetet-havat:
éneke dús értelem hatja át,
üzen velük egy színesebb világ;
fölizzik mire az Éj tanított:
ős tudások, titkos varázslatok;
az örvény fölsodor és visszaránt,
zuhanok a mélybe toronyiránt.*

[4]

*Mit őriznek orfikus ősigék
s tanítanak: nem szófia beszéd:*

Daimon

*A lélek azért támaszt lázat,
hogy fölbolygassa minden porcikámat,
s örökre új tettekre ajzzon.*

Tüché

*A hit, hogy lehet újramezdeni
örök igazság s nem csak emberi:
elkísér mindenűvé.*

Erosz

*Szép, ha valaki mocsokban is szűzi
szerelemmel magát feledve fűzi
szívét egy másikéhoz.*

Ananké

*Nem illesztik egybe mit összetörtek:
a végzet hangja úgy zúzza a földet
akár a vészharangé.*

Elpisz

*A remény, mikor összetört minden,
építkezni kezd törmelékeinken,
mert minden ígéretet elhisz.*

[5]

*Vallatom példád Orfeusz,
kit végül széttéptek a nők;
nekem se juthat többre juss,
elmorzsolnak dühös erők?*

*Jelkép vagy te is Eurüdiké:
a betelt vágyé, a gyönyöré,
mely visszahozhatatlanul
az Éj mélyére visszahull.*

*Vesszen hát amit a halál
előttem, velem leszakit?
vállaljam mit a Sors kínál,
a lét örök szabályait?*

*Vagy mondjak azértis nemet,
hőssé stilizálván magam,
tudván: ebből csak csőd lehet,
hisz vágy, érzés, cél odavan.*

*Nincs vértanú, nincs áldozat,
nincs glóriám, töviskoronám;
vagyok csak hullámon a hab;
betört ló: rámszervült a hám.*

A TÖPRENKEDŐ

Nyarat játszik a nap, szemem harapva süt, de
ferdén hull a sugár, fénye törik, kihül,
halmok ölén sűrülő pára borít homályt
szélnemjárta gyümölcsöskertek bíborarany
lombjaira: elizzik az ősz. Mi is így
díszítünk koszorúinkkal ravatalt, ha rang,
érdek kívánja: a jóknak, zsarnokoknak és
a mártíroknak. Ostoba párhuzam! Nem temet
a természet, csak zajtalan alkalmazkodik:
fordul az évszak s ő vele váltja tenyészetét.
Erre tanítson a hosszúra nyúlt évad. Hiszen így
élünk józanul mi is: betakarítjuk a termést,
tudván: életet élet táplál csak: tele pince
őrzi a mustot, téli gyümölcsöt; mert a halál
nem megsemmisülés, de új élet kezdete.

Jó még
félbénán, korosan bár s inkább tűnődve csak így
élni tevékenyen: elfeledett vázat, cserepet
gyűjtögetve, mi félbemaradt befejezni: jó újra
tenni a dolgunk, akár rágcsálva, fogat
koptatva; de inkább érezni szín, íz, illat
friss örömét, hogy dallammá fűződjék ami
félbemaradt csak a fényes szürke egek
alatt. Már nem félek sem az eljövendő
kaszástól, sem a fáklyát oltó szűz mosolyától: –
ássák el csak a holtak holtjaikat!

De kire
bízam az élve maradt gazokat, akik összetörték
mind mi egész volt: az elégült bírót,
ki büszkén hordja vak ítéletei hírét
s él bő nyugdíjban, a kis fejedelmeket, kik
– mondják – nagy eszmét szolgáltak a parancsot
túlteljesítvén? Térdre ki hullt a föl sem

*állított mártíremlékek előtt? Ki kért itt
bocsánatot, megvallván s bánva bűnét!
Elégtételt ki adott, ha azért nem, hogy magát
emelje?*

*Különbséget tudván volna helyes követni
az évet: — mert más a természet, más az ember!
Lehet mély álomba merülve felednünk? Jön már
az üvöltő szél, hideg, hosszú eső, köd,
hullt lomb, korhadás évada: visszahúzódik
ágba, gyökérbe, kitelelni a nedv s hó,
jég födi el a lenti, gyökérzeti birkózást. Így
hullik persze az én koronám is; agyag hús
mélyén kel ki husomban a pondró, romlik a bőr,
bomlik a forma; agyam is talajjíz
oldja a földbe; lehet: atomjaiért majd
lenyúl egy-egy gyökér s virágba oltja.*

*Csak
kétkedő irigyként nézem az ifjú titánok
hatalmas életterveit. Én csupán
sarjadtam, vágy, szél, nap, eső nevelt;
tervtelen éltem, — s mégse letört levél; mert
választottam s tetteimért felelek, bár
sokszor úgy éreztem, valami Isten dönt helyettem.
Rossz csak az, hogy a test romlása a lelket elúzi: —
számot adni? bolyongni? a semmibe tűnni? Énem
elvillan, vagy úgy őrzi az emlék, mint a kivágott
fát a helye: hiánya ha szólhat. Tudjuk
minden erő épen marad. Ámde átalakulhat.
Átalakíthatják! s ki tudja mivégre? A felelősség
s képzelet üdvöt, kárhozatot ígér. De jobb lesz
hogyha nyomtalan foszlunk vissza a roppant
körforgásba. Talán hogy újraszülessünk?*

KÖRFORGÁS

*Hetedmagával süt a nap,
sugara átzúdul a fákon,
árnyékuk csupa ákombákom:
a nyárból csontvázuk maradt.*

*Keskeny homlokuk tonzurákig
csúsznak fényesre kopaszodva,
tüzes szemek se viszik sokra,
bogaruk fátyolkönnyben ázik.*

*Megered a hideg eső:
ködnyirok csuromvízzé árad:
rakjuk ki minden portékánkat:
közel a Nagy Ráncbaszedő.*

*Gyűjtsünk föl mindent gondosan;
bordáink közt jeges szél jár át,
keresi szétbitangolt nyáját,
s lám csak: a java odavan.*

*De fölsarjad, magot terem,
vagy szaporodik pusztá tőről,
a pusztulás hiába öröl:
az élet túltesz mindenén.*

NE ADD FÖL!

*Fecsegés, szó, szó s újra szó:
van aki tudja: arra jó,
hogy elfödődjék a való,
a megváltoztatnivaló.*

*Sok dörzsölt róka érzi már,
felleg alatt vész szele jár,
hogy dühök fornak, hogy akár
holnap ledől a kártyavár.*

*Bőrök vedlése, arccserék:
s lám dolgos méhek a herék,
mi pletyka volt csak, szóbeszéd:
vad válság, s „ők rég hirdeték”.*

*Zavar szül új s új formulát,
szó, szerep kínálja magát;
hegyek vajúdnak, s aki lát:
cincogó egerek hadát.*

*Vele sok párnapos csibe
nézne – mi nincs – önmélyibe,
s támad sok Hatalmas Ige,
mely nem kötelez semmire.*

*A nép csak néz, mordúl, legyint:
bolonddá tartanak megint?!
Volt már fekete s barna ing:
tömeghisztériák szerint.*

*Ki nézi a dolgot magát?
Ki tudja merre fut a gát?
Ki érti, mit vár a világ?
Ki látja jól föladatát? –*

*De mégse add föl, föl ne add,
bármit súg a tapasztalat:
úgy vagy jó példa, gondolat,
ha szétosztva őrzöd magad.*

FELELŐS SZABADSÁG

*Lánc kell nekik s korbács, különben
előjöglik a hazát – írta háborogva
az aranyzavu költő, mikor
úgy érezte, hogy a kiegyezés
után a szabadságtól részegen
zabál a falka; –
visszahúzódott hát a Palota
s a Sziget fogságába és Kapcsos
Könyvébe tisztázta verseit.*

*Egy tanácstalan magyar
azt kérdi: mit tegyen most,
hogy a megcsöndesült viharok után,
a báránnyelű felhősnek látszó égen,
kisüt a függetlenség napja?*

*Megvénültem; magam csodálom
legjobban, hogy túléltem;
értem: a lefojtott indulat kitörhet
mint a láva s düh: látom a virtussal
legénykedőket törni-zúzni,
gyerekek dobálják a kiskatonákat,
szétszedik a nyilvános telefonokat,
megbénítják a közlekedést,
egy jó bunyóra mindig készen
randalíroznak...*

*Közhelyet mondok csak,
de ilyen az igazság: legyetek
okosak, megfontoltak,
bosszút ne álljatok,
az csak új bosszút szülé, a jó múlt
legyen példa most;
nem mondhatjátok: elnyomó
idegen ellen vagytok ellenállás.
Más világ néz rátok. Lelketek
istene kéri számon tetteiteket.
A jövőnek feleltek,
ha rám nem hallgattok is.*

HÁLA

*Elköszönök; jó emlékek
megőrzik arcomat:
a múlásból kiléphet
egy-egy dermedt pillanat,
melyek hosszú, sűrű élet
fölvillanásai csak.*

*Ne vegyétek rossz néven,
ha sírva fakadok:
topogok béna-sötétben,
sáppadnak a csillagok,
emlékké foszlik az Éden,
az angyal elhagyott.*

*De jött helyette másik,
száz szorgos keze nőtt,
ápolja mi egyre vásik,
a morzsálódó erőt,
elkísér mindhalálig,
ha élek: szíve előtt.*

*Vele bénán is könnyebb itt,
lelkem vele van teli,
kora reggeltől napestig
életem ő élteni;
ha szemem könnyek fürösztik:
a hála könnyei.*

KEDVVEL VESZŐDNI

*A kerti föld itt olyan mint az élet:
jó bölcső, párat-váltva illatos;
néha kőkemény, hozzányúlni vétek,
máskor homok, mit ős tenger mosott;
annak kezes csak, aki az övé lett:
azzal felel, ha elhanyagolod,
hogy gazzal önti el sok szép palántád,
s elvadul mielőtt virúlni látnád.*

*Szeret a kert, ha kapálom, gyomlálom,
ha bokrot, fát nyesek, permetezek,
ha meglocsolom alkonyattájt nyáron,
gyom, vihar, férgek nem ijesztenek,
sőt, ha meggyötör munka, gond, rossz álom
magam is hozzámenekülhetek:
s lám, vénen fölkelnek bennem az ősök:
lugassal, pincével vigan vesződök.*

TARTALOM

- 5 *Télikék*
- 6 *Csoda*
- 7 *Csopaki Anakreon*
- 8 *Zeneszóval: a kert*
- 9 *Őszi színekkel*
- 10 *Gyalog*
- 12 *Fény-árnyék*
- 13 *Tavaszkodó*
- 14 *Széchenyi*
- 16 *Angyalok zenéje*
- 18 *A gitáros*
- 19 *Egy század*
- 20 *Fogság*
- 21 *Jelkép*
- 23 *Mulier fortis*
- 24 *Sóhajok*
- 26 *Gazdátlan ország*
- 28 *A városépítőnek*
- 29 *Rapszódia*
- 32 *Lassan süllyed*
- 33 *Elnémulva szólni*
- 35 *Tétova bölcsesség*
- 36 *Fénytelen*
- 38 *Levél egy Eötvös-kollégistának*
- 41 *Egész és töredék*
- 42 *Mi marad*
- 43 *Színe-fonákja*
- 46 *Tanács*
- 47 *Cserép*
- 48 *Mindig több*

- 50 Nincs pasziánsz
51 Hittan
52 Hajnal felé
53 Derülő pillanatok
54 Remény
56 Szótfogadni
57 Önarckép
58 Önarckép halállal
59 Önarckép angyallal
60 Nevek
61 Elkészönni?
63 Tükör nélkül
64 Mag
65 Én is
66 Önarckép egy korszak háttérében
68 Utak
70 Három asszony
72 Elmémbe nem fér...
75 Kár
76 Jegyezd föl
77 Orfikus töredékek
80 A töprenkedő
82 Körforgás
83 Ne add föl!
85 Felelős szabadság
87 Hála
88 Kedvvel veszödni

1780-4

KERESZTURY DEZSŐ 57 VERSE